

Jöjjetek

1959. május.
12. évfolyam, 5. szám.

Kálvin János születésének

450-ik évfordulójára

Július 10-én lesz Kálvin János születésének 450-ik évfordulója. Ennek megünneplésére készülnek a világ református egyházai. A magyar reformátusok is őszinte örömmel lépnek az ünneplők sorába. Nem csupán azért, hogy ezzel együttérzésüknek adjanak kifejezést, hanem mert tudják és érzik, milyen sokat köszönhet — emberileg szólva — a magyar református egyház a nagy genfi reformátornak.

Idézzük emlénkbe ez alkalomból Kálvin János küzdelemben és eredményben, megpróbáltatásban és áldásban gazdag életét.

Noyon városában született 1509. július 10-én, Észak-Franciaországban. Kálvint atyja, a püspöki titkár, kitűnő nevelésben részesítette azzal a szándékkal, hogy később ő is az egyház szolgálatába lépjen. Isten azonban más irányba vezette a fiatal Kálvin életét. Mint diák előbb a humanizmus, később az egyre erősödő evangéliumi irányzat hatása alá került. Hogy az Új Testamentumot eredetiben olvashassa, megtanult görögül. Ezekben az években történt megtérése is.

Mivel a francia hatóságok a király nevében egyre erősebben kezdték üldözni a reformáció híveit, Kálvin több társával együtt kénytelen volt menekülni Párizsból. Külföldi bolyongása idején írta meg *Institutio Religionis Christianae* („Tanítás a keresztyén vallásra”) c. művét. Ez a mű életmunkája lett: később ismételtén átdolgozta és egyre bővítette. A Szentírás nyomán világosan kifejtette benne a reformáció tanítását és rámutatott arra, hogy ellenségei a reformáció követőit alapítvány nélkül üldözik. Az *Institutio* a reformáció korának legjobb dogmatikája, amelyet még napjainkban is lelki épüléssel olvas a hívő ember.

Kálvin azt a célt tűzte ki maga elé, hogy tollával szolgálja a reformáció ügyét. Elhatározta, Strassburgban telepszik le. Istennek azonban más terve volt vele. Mikor Genfen utazott keresztül, Farel Vilmos az ottani lelkipásztor rávette arra, hogy ott maradjon és segítségére legyen neki a város megreformálásában. Kálvinnak nehezére esett kifizető céljáról lemondani, mégis engedelmessé vált, mert Isten ujját látta ebben a fordulatban.

Genfben nehéz munka és sok küzdelem várt rá. Sokan a genfiak közül szabadságra, féltelenségre hajlottak és nem akarták

megérteni az evangéliumi szabadság eszméjét. Még kevésbé voltak hajlandók engedelmessé válni. Kálvin Farellel együtt kidolgozott egy „egyházi rendtartást”, melynek célja volt az egyéni és gyülekezeti életet az Ige fegyelme alá helyezni. Szigorúsága miatt sokan ellene fordultak, s 1538-ban ellenfelei a városi tanácsban keresztülvették száműzetését.

Kálvin Strassburgban telepedett le. Az ott töltött 3 év nagy jelentőségű volt teológiai munkásságára. Ott kezdte meg a Biblia könyveihez írott magyarázatát. (A Jelenések könyvét kivéve minden bibliai könyvhöz írt kommentárt.) Bucer-rel és Melanchton-nal való kapcsolata sokban hozzájárult az Úr-vacsora tanának tisztázásához. Megkezdte a gyülekezeti énekeskönyvnek, a zsoltároskönyvnek előkészítő munkáját is. Magánéletének nevezetes eseménye: nőül vette de Bure Idelette-t.

Időközben Genfben, egyre rosszabbodott a helyzet. Ez végül is arra készítette a városi tanácsot, hogy visszahívja Kálvint (1541). Nehéz szívvel bár, de engedelmessé vált. Visszatérése után hozzálátott ahhoz, hogy Genf népéből Isten gyülekezetét formálja az Ige erejével. Több mint 10 évig tartott a nehéz, sokszor elkeseredett küzdelem. Ellenfelei mindent elkövettek, hogy Kálvint lehetetlenné tegyék. Kálvin hithűsége és rettenthetetlensége végül is győzött. Genf az élő és hívő gyülekezet messzire világító példájává vált.

Kálvin genfi működésének áldott gyümölcse volt az akadémia megalapítása. Több száz külföldi ifjú — közöttük sok magyar is — nyerte ott teológiai kiképzését, akik hazájukba visszatérve a reformáció fáklyahordozói lettek.

Kálvin tanított, prédikált, egyházat kormányzott, gyülekezetet épített. Hatása messze terjedt Genf határain túl, Európa számos uralkodóházával és vezető személyiségeivel állandó levelezésben állott. Leveleiben is utat mutatott, buzdított és vigasztalt.

A túlfeszített munka azonban aláásta egészségét. Több betegségtől gyötört teste végül feladta a küzdelmet. 1564. május 27-én adta vissza lelkét Teremtőjének, Akit szolgálói életének legfőbb célja volt.

Elismerésre, egyéni dicsőségre sohasem törekedett. Akarata szerint Genfben jeltelen sírba temették el. Évszázadokig még szobrot sem állítottak neki.

Imádság

★

Ó Uram! A te jóságod az égig ér, és az egeknek minden teljességei beteltek azokkal. Áldott legyen az Ur, ki ily csudálatos jóságot közlötté énvelem, és aki az ő ezer irgalmasságival körülvev engemet, mert nem engedte eltántorodni az én lábaimat és az ő jobb karját felemelte sokszor mellettem. Kiárasztotta az ő áldásainak csatornáit az én fejem felett, és azoknak követségével táplált engemet. Gyakorta megsabadtotta a koporsótól az én életemet és gyászruha helyett örömmel övezett be engemet. Betöltötte az én szívemnek jókívánságait szüntelen, és az ő irgalmasságának kész folyamatával ma is biztat engemet. Hogy adjam vissza az Urnak minden jóvoltát? Az én szájam dicséretet mondjon öneki, és minden test dicsőítse az ő szent nevét. Adjatok hálát az Urnak, mert jó; mert mindörökké megmarad az ő irgalmassága. Ámen.

(Ráday Pál: Lelki hódolás, 1715.)

Kálvin egyike volt azoknak a személyiségeknek, akik pusztán szellemük hatalmával irányították a történelmet. Hatása a vallásos és egyházi életen túl kiterjedt az állami és társadalmi életre is. Világosan látjuk ezt azokban az országokban, ahol a Kálvin szerinti reformációt következetesen végrehajtották, mint Skóciában, Hollandiában, az Egyesült Államokban és részben Magyarországon is. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Európa ma másként nézne ki, ha Kálvin nem élt volna.

Kálvin születésének 450-ik évfordulójára helyreállítják Genfben az auditoriumot, ahol ő az előadásait tartotta. Méltó ünnepség keretében emlékeznek meg erről a napról. Ez az ünneplés nem lehet csupán visszatekintés a múltba. Kálvin most is aktuális. A mi korunkban, amikor minden az ember hatalma alatt áll és az ember dicsőségét hirdeti, Kálvin életével hirdeti nekünk: egyedül Istené a dicsőség! Soli Deo Gloria!

K.

A Sarló és Kalapács Olaszországban

Rossz kommunisták-e az olaszok? A legerősebb kommunista párt a vasfüggönyön innen az olasz. Togliatti pártvezér a barátságos, művelt polgár szerepében tetszeleg, „tanár úr”-nak szólítja magát és nem „elvtárs”-nak; a párt nem nézi rossz szemmel, ha falusi párttagok a templom első sorában térdepelnek, és általában mindent megtesz, hogy táplálja azt az igen elterjedt illúziót, mely szerint az olasz kommunista párt nem olyan mint a többi, hanem nyájásabb, humánusabb. E mögött az ügyesen felhúzott díszlet mögött azonban éppolyan tántoríthatatlanul dolgozik, mint minden más országban.

Parasztkommunizmus.

Bármily nagy csodának minősíthető Olaszország gazdasági talpraállítása és bármennyire csodálatraméltó az, hogy az összeomlás után oly gyorsan sikerült ez országnak a katasztrófa következményeit kihevernie, még sok megoldatlan gazdasági és szociális problémával kell megbirkóznia. Csak féligazság volna azt állítani, hogy különösen erős kommunista pártjának a nagy szegénység és nyomor az okozója. A kommunisták legfőbb tartalékai, amelyekből Togliatti mindig új erőt merít, nem az elmaradt délolaszországi „nyomorkörzetek”. A kommunizmus hagyományos fellegvárjai a csaknem középeurópai szintre emelkedett északolaszországi ipari városok és még inkább Középolaszország egyes mezőgazdasági vidékei. Megbízható társadalomtudományi kutatások megcáfolták azt a marxista tételt, hogy a kommunista párt elsősorban a munkások párta; szavazataik 46 %-át itt is a mezőgazdasági vidékek szolgáltatják. Nincs okunk feltételezni, hogy az 1953. évi választások óta ez a helyzet lényegesen megváltozott volna. A szavazatok további 10–12 %-át a polgárság köréből kapja s a pártközpont adatai szerint a párttagoknak 5,2 %-a kézműves és kisiparos. Különböző és korántsem csak szociális és gazdasági okokra vezethető vissza az, hogy több mint 10 millió olasz keres menedéket a sarló-kalapácsos zászló alatt.

Az olasz kommunizmus táptalaja az anarchizmus volt; ebből sarjadzott ki a múlt század végén az olasz munkásmozgalom. Az anarchista szellem, amely tagadja az államhatalom létjogosultságát, az olasz népnek egyik fontos jellemvonása, amelyet egyes politikusok ma is ki tud játszani. Legalább is Délolaszországban az évszázadokon át tartó elnyomó idegen uralom azt a felfogást fejlesztette ki, hogy a törvény csak eszköz arra, hogy a gazdagok a szegényeket kizsákmányolhassák. A szicíliai hegyekben, egy kis falusi temetőben véletlenül rábukkantam egy virágokkal borított díszes márványszarkofagra. Giuliano bandavezér sírja volt ez, akit évekig tartó gerillaharcok után 1950-ben agyonlőttek és aki nem rablónak, hanem Szicília Garibaldijának tartotta magát. (Csak mellesleg jegyezzük meg, hogy Garibaldi mítoszát Togliatti is felhasználja és választási plakátjait itt e szabadsághős képe díszíti). A szovjetrendszer gyakorlatában a kommunizmus természetesen merő ellentéte az anarchizmusnak. Ezt azonban az olaszok nem akarják tudomásul venni.

Az olasz kommunizmust főleg a mélyen gyökerező antiklerikális áramlat táplálja. Csak felületés képet ad az olyan statisztika, amely Olaszországot 99 %-ban katolikus országnak tünteti fel. Még délen is, ahol a „modernista befolyások” még alig jelentkeztek, a gyakorló katolikusok száma a lakosságnak alig egyharmadát teszi ki. Nagyon nehéz arra a kérdésre határozott választ adni, vajon a reformáció nélküli ország papsága ellentétben

vagy összhangban van-e a nép vallásos fel-fogásával. Olaszország állami egységét viszont mindenképpen az egyházzal szemben, a pápai egyházi állam legyőzésével vívta ki. Hogy az olasz kommunista pártot mindeddig nem sikerült izolálni, azt szociális agitációján kívül kétségtelenül annak a hírének köszönheti, hogy csak ő képes a politizáló katolicizmust hatásosan ellensúlyozni. Vannak, akik az olasz kommunistákban a ghibellinek mai változatát látják, a régi harcnak tehát új szakaszát, amelyben a guelfek, az egyházi párt világi erői ellen harcolnak.

Ötperces bűnbánat.

Az antiklerikális alaphangulat elsősorban az egyház és állam szétválasztását sürgeti. E törekvést azonban nem szabad félremagyarázni és ateistának vagy vallásellenesnek minősíteni. A kommunista taktika pontosan ezzel a körülménnyel is számol. Igyekszik a vallásos érzületet kímélni és így a tömegekkel szemben sohasem fokozódik harcossá. Hogy a Szentsek tilalmi ellenére legalább is helyi vonatkozásban nem szakadt meg a kapcsolat a papság és a gyakorló katolikus kommunisták között, annak magyarázata az olaszok természetében rejlik. Még a legádázabb kommunista pártfunkcionárius is vallhatja azt a meggyőződését, hogy a halálos ágyon felkeltett ötperces tökéletes bűnbánat elégséges ahhoz, hogy elnyerje az egyházi feloldozást. Bármennyire ráncolja is homlokát a kommunista családapa, amikor hitvese és leányai rendszeresen járnak templomba, végeredményében ő sem nézi ezt rossz szemmel, mert egyféle viszontbiztosítást lát benne a mennyország felé. A szélsőbaloldali összes előtörései sem voltak eddig képesek megingatni az egyháznak az asszonyok fölötti hatalmát. Véleménykutatások során kitént, hogy a keresztény-demokrata választók kétharmadrésze nő.

Jellemző az a beszélgetés, amit közvetlenül a legutóbbi választások előtt egy öreg kalabriai parasztasszonnyal folytattam. Arra a kérdésemre, hogy melyik pártra fog szavazni azt válaszolta, hogy a család megegyezett: Ő és négy lánya a keresztény-demokratákra, férje és négy fia pedig a kommunistákra, hiszen, úgymond, mindkét párt „annyira kitett magáért”, illő, hogy egyforma jutalomban részesüljenek!

A fentiekben a kommunizmus és az egyház közötti viszony bonyolult problémájával foglalkoztunk. A továbbiakban, ugyancsak röviden meg kell emlékeznünk a kommunizmus és az ellenállási mozgalom közötti kapcsolatról. Mítoszokkal nem lehet vitába szállni, így akár jogosan akár jogtalanul, de mindenki úgy tudja, hogy a mai olasz köztársaság létrejöttét az 1943–45 évi ellenállási mozgalomnak köszönheti. A német megszállók és az északolaszországi kései fasizmus elleni partizánharcokban a kommunistáké volt a vezető szerep. Az ellenállás során kifejtett aktivitásuk folytán az állam újjászervezésében így úgy szerepelhettek, mint Olaszország megmentői és felszabadítói és azt a látszatot kelthették, hogy az általános népi mozgalom képviselői. Ezt annál inkább tehették meg, mivel a hosszú ideig tartó fasiszta korszak a munkásságot eltérítette a demokratikus hagyományoktól s egyben az olasz polgárságot mentesítette azon feladata alól, hogy a kommunizmussal vitába szálljon.

A reformátor és szociális újító köntöse, amely Togliattinak oly nagy vonzóerőt kölcsönözött, a háborút követő 13 év alatt viszont igen megkopott. Forradalmakat nem lehet kívánatra elnapolni, bármily ügyesen és fonderlatosan igyekszik is Olaszország vörös

Macchiavellije végcélját kerülő úton népfront-megoldásokkal megközelíteni. Nem is annyira a magyarországi felkelés nyomán keletkezett válság, hanem inkább az általános fásultság okozta azt, hogy a vörös elvtársak közül sokan nem újították meg párttagságukat. A kisember szívesebben jár kártya vagy kuglipartikra, ez viszont nem gátolja meg abban, hogy a választások alkalmával szavazatát ne adja továbbra is a kommunista pártra vagy az ékesszóló Nennire, aki csak nemrég szakított évtizedes fegyvertársaival. Más volt a helyzet az olasz kommunista párt értelmiséghez tartozó társutasai körében, akikben Magyarország lehengerlése és a Sztálin-legenda Hruscsov általi (időközben visszavont) szétzúzása lelkiismereti válságot idézett elő. Az értelmiségiek lemorzsolódása a pártból ugyan 1957 őszén egyelőre véget ért. Togliatti ezzel azonban elvesztette díszlovagjait, akik az olasz kommunista pártot a szellemi előőrsnak kijáró dicsfényvel ruházták fel és a polgárság bizonyos köréit megbabonázták. Az már más lapra tartozik, hogy az olasz demokráciának eddig nem sikerült ezeket a szakadár kommunistákat magába felszívnia. Egyelőre irodalmi vita-klubokban szétforgácsolódnak a hazátlan baloldal senkiföldjén maradtak.

Bár a homlokzat még sértetlennek látszik, — legalább is Északolaszországban, — megindult a kommunizmus lazulása. Így többek között a Fiat és Olivetti gyárak munkásai, akik családi házzal, motorkerékpárral és televíziós készülékkel rendelkeznek, már aligha lelkesednek a Togliatti által hirdetett szovjet-paradicsomért. A nem kommunista szakszervezetek térfoglalása következtében az új munkásközéposztály keretein belül is tapasztalhatjuk a kommunista befolyás lassú lemorzsolódását. Az 1957-ben megtartott üzemi tanácsválasztások azt mutatják, hogy a szélsőbaloldali szakszervezeteket csaknem 50 %-ra sikerült visszaszorítani. Az 1958. évi országgyűlési választásokból viszont kitént, hogy ez az üzemek keretein belüli fellazulás lényegileg még nem jelentkezik politikai síkon, vagyis hogy a szociális élet átalakulása csak igen lassan érezheti hatását a politikai gondolkodás átalakulásában. Ha azonban tovább tart a gazdasági jólét, úgy a kommunista befolyás további csökkenésével lehet számolni. Togliatti ezért reméli a gazdasági válság bekövetkezését, mert ettől azt várja, hogy a kezei közül kisiklott néprétegek újra ellenőrzése alá kerülhetnek.

Togliatti délolaszországi tervei.

Már említettük, hogy a kommunisták Középolaszországban és itt főleg a feles gazdálkodás vidéki körzeteiben milyen fejlődési lehetőségeket látnak. A Firenzét évente tízezer látogató és Toszkána vidékében gyönyörködő idegenek itt bizonyára nincsenek annak tudatában, hogy a „vörös Toszkána” földjén utazgatnak. Még ennél is vörösebb Emilia tartomány Bologna székhellyel, (amelynek polgármesteri székében a háború vége óta a kövér és nyájásnak látszó kommunista Dozza ül), ahol az utolsó választások alkalmával a kommunista szavazatok száma csaknem 40 %-ra emelkedett. Hogy Középolaszországban eddig a kommunizmus alig gyengült, annak többek között az lehet az oka, hogy itt még mindig éreztetni utóhatását a hajdani Egyházi Állam idején kialakult antiklerikális irányzat.

Politikai téren Délolaszországban még sok meglepetésre számíthatunk. Délen a választási eredmények mindig bizonytalanok voltak. A délolaszországi tömegek ingátag természete folytán itt mindig kockázatos volt jóslásokba bocsátkozni. Délen eddig gyenge volt a kommunista pártszervezet, bár nem volt gyengébb mint a többi pártoké. Togliatti most arra törekszik, hogy az Északon bekövetkezett lemorzsolódást Délen kifejtett erőteljes propagandájával idejekorán kiegyenlítsse. Hogy agitációjának terét a jövőben főleg Déle helyezze át, arra a legutóbbi választások bá-

(folytatás a 4. oldalon)

IGE

„...egy a szükséges dolog...

Olv. Lukács ev. 10 : 38—42.

Lukács evangélista evangéliuma fentemlített részében leírja az Úr Jézus látogatását Bethániában, Mária és Mártha házában.

Mártha mint példás háziasszony nagy igyekezettel szolgálta ki a Vendéget és hozzákezdett az ebédkészítéshez. Hiszen ha az Úr valamiben hiányt szenvedne, milyen nagy szegényt hozna az háziasszonyi hírnevére.

Mária azonban leülve az Úr lábaihoz hallgatta az Ő beszédét. Az Úr Jézus ott is, mint mindenütt, Isten országának a titkait jelentette ki. Új világot nyitott meg a hit szeme előtt, olyan csodálatos és szépet, hogy a lélek nem tudott betelni vele. Mária elfelejtette a háztartást, mindent, ami körülötte volt. Csupán Jézust látta és lelke itta az örök élet beszédét.

A szorgalmas Mártha nem értette meg, hogyan tud Mária olyan nyugodtan ülni, amikor vendég van a háznál. Várt egy ideig, hogy Mária majd eljön segíteni. Mikor elfogyott a türelme, odafordult az Úr Jézushoz: „Uram nincs-e arra gondod, hogy az én testvérem magamra hagyott engem, hogy szolgáljak? Mondjad azért neki, hogy segítsen nekem.” Ez szemrehányás volt Mária számára, de egyúttal figyelmeztetés az Úrnak, hogy Ő ezt eddig nem vette észre. Milyen nagy volt azonban Mártha csodálkozása, amikor meghallotta az Úr választát. Azt várta, hogy Jézus igazat ad neki. Az Úr azonban szelíden és szeretettel teljesen megfeddte őt: „Mártha, Mártha, szorgalmas vagy és sokra igyekezel, de egy a szükséges dolog és Mária a jobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle.”

Ennek a történetnek néhány vonását emeljük ki.

1. Az Úr Jézus a testet öltött Ige a család körében. E történet olvasásakor arra gondolunk, milyen nagyszerű lenne, ha az Úr Jézus nálunk is megjelenne úgy, mint Mária és Mártha házában. Milyen csodálatos érzés lenne az Ő lábainál ülni és beszédét hallgatni. Habár ez napjainkban nem történik meg, mégis nálunk az Ige. Ezt az Igét nem szabad a templomba bezárni és a vasárnap egy órájára korlátozni. Az Ige ott kell legyen az otthonunkban, a családi körben. Ez nem csupán azt jelenti, hogy mindenkinek kell legyen bibliája. Feltételezem, hogy van. De hány családban hever a biblia elfelejtetten a szekrényben, vagy egy poros sarokban. Annyi, mintha nem is volna. Az Ige jelenléte csak ott reális, ahol azt rendszeresen olvassák, szívükben megtartják és aszerint élnek. Jelen van-e így az Ige Nálad is, Testvér?

2. Mártha magatartását legjobban azzal tudjuk jellemezni, hogy neki nem volt ideje arra, hogy leüljön az Úr Jézus lábaihoz. Napjainkban is ez a hiba a legtöbb keresztyénnél. Bibliaolvasásra, imádkozásra, templombajáráásra nincs idejük. Elismerjük, hogy a mai élet rohanó tempója alig hagy időt az embernek lelki csendességre és elmélyedésre. Azonban nagyon sokan nem is keresik ezt. Ismerek embereket, akik bibliát nem olvasnak, mert — amint mondják — annyira el vannak foglalva, hogy nincs idejük rá! Viszont egész este ott ülnek a moziban, vagy a televízió előtt. Templomba nem járnak — nincs rá idő —, de a futball-meccsre mindig elmennek. „Nincs rá időm”, a legtöbb esetben csak kifogás. Valójában azt jelenti: nincs hozzá kedvem. Mint ahogy a kellemetlen látogatót sokszor azzal küldik el: most nincs időm, hogy Őnnel foglalkozzam. Az emberi szív természetétől fogva inkább vágyódik a világ dolgai után, mint Isten

Siklós István versei

Ima

*Fiakat nemzöttem
tisztá életömben,
halokat fickándtató,
gyíkos folyó,
tengörszem
segítsd őket
— adj enyhe étkö.*

*Harmatos levegőgök
mosdassátok,
jó fűvökkel gyógyítsátok,
halálmaddár kerülje házők,
sebös sólyom szálláson
lehessen szemök
— adj enyhe étkö.*

*Höss el tölök vércse kórság,
höss el tölök vig elemök
bugra tűzbe hasadása,
röpülőgép gyílok zúgolása,
fémös hasú, nagy erőök
mög a pénzőt szeretök
— adj enyhe étkö.*

*Nyelvökön a cifraság,
kezeikön fényös jószág
ne teremhessön;
jó társom, öreg Istön
adj csöndes esöt
termésömre, mög
okos sugarokat
möggyözni az ártalmatost,
elvisölni káprázatot.*

*Végtére gyűjjetek,
testöm akarátából
hantos földünk
mögforgatni
és engöm ott
ösmertlennvé
összatok.*

Az mi örök dolgunk

*Nékünk harcolödni
kell a búzösökkel,
zsarnokkal, szolgálval,
cifrukt búzózónnel.*

*Minket a levegö
életre nem röptet,
iszapteregetö
áramlás se nyugtat.*

*Feszülni bőrünkkel viharök ellenén,
hús vigaszunk letni asszonyink szerelmén,
vígóságunk növelni gyermekünk növéсэн,
az mi örök dolgunk.*

*Könnyebb levegöben
színes madaráknak,
a meleg iszapba
betakart haláknak.*

*Nékünk harcolödni
kell a búzösökkel,
zsarnokkal, szolgálval,
cifrukt búzózónnel.*

Országá után. Ez a bűne és nyomorúsága. Ettől kell megváltatnia.

3. Mártha tévedett, amikor azt gondolta, hogy neki kell az Urat kiszolgálni. „Az embernek fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy Ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért.” (Mt. 28 : 10). Elsősorban nem arról van szó, hogy mi tegyünk sok mindent az Úr Jézusért, akármilyen jó és hasznos legyen is az, hanem Ő akar nekünk szolgálni azzal, hogy megtanítsa nekünk a hit, a megváltás, az örök élet útját. Azért Őreá hallgass.

4. Egy az szükséges dolog: az Úr Igéjét hallgatni és hittel megtartani. Lelkünk idvéssége függ tőle. Ezzel az egy örökkévaló dologgal szemben vannak a földi dolgok. Értsük meg jól: az Úr nem azt akarta, hogy Mártha soha többé háztartási munkát ne végezzen. Mária sem maradt egész életében az Úr Jézus lábainál. Így nem akarja Ő, hogy mi napi munkánkat, földi hivatásunkat elhanyagoljuk. Csak arra mutat rá, hogy földi munkánk miatt ne hanyagoljuk el az örökkévaló lelki dolgokat. S ha a kettő között választanunk kell, akkor válasszuk az igazi jót. Ha nem, kárt szenvedünk a lelkünkben. Mindannyiúnknak erőnk és tehetségünk szerint kell végeznünk munkánkat, hivatásunkat. Azonban ne feledkezzünk el a lelki életéről és az üdvösségről. Annak kell az első helyen állani.

5. Mária a jó részt választotta, amely el nem vétetik tőle. Mindaz, amink van: a vagyon, a pénz, a tehetség, stb. egyszer elvétetik tőlünk. Mindazokat, akiket szeretünk, egyszer itt kell hagynunk. A nagy útra az örökkévalóságba nem vihetünk magunkkal senkit és semmit. Egy Valaki azonban még akkor is, ott is velünk marad: Krisztus. Testvér, ezért válaszd a jó részt, amely el nem vétetik Tőled! K.

Egész Németországban a lakosság 60 %-a protestáns, 35 %-a róm. kat. és 5 %-a nem tartozik e két egyház egyikéhez sem. A legutolsó népszámlálás alkalmával a lakosság 95 %-a keresztyénnek vallotta magát. 1945 óta mintegy egy millió német tért vissza az egyházba, ami által mindkét egyház tagjainak a száma kb. ½ millióval gyarapodott. Ezzel szemben az egyházból kilépők szám alig éri el az 1 %-ot.

Ceylon-ban a radikális buddhista szerzetesek röplapjai a keresztyéneket kiirtással fenyegetik, ha ebben az évben a szigetet el nem hagyják. A lakosság buddhista többsége már az elmúlt évben erős támadásokat intézett a keresztyének ellen. (Kisebb mértékben támadta a mohamedánokat és a hindukat is.) Nemrégiben a buddhista kongresszus a kormánynak ultimátumot küldött, amelyben azt követelte, hogy vegyék át az ország valamennyi keresztyén iskoláját; ha ez nem történik meg, akkor a kongresszus megfelelő módon maga veszi kezébe a dolgot. Az ultimátum májusban jár le. Ceylon-ban 690 r.k. és 1777 protestáns iskola működik. Ezekben az iskolákban kb. 400.000 ceyloni nyelvi oktatást.

Kibédi Varga Sándort, lapunk munkatársát, meghívták a müncheni egyetem kötelekibe tartozó, újonnan felállított pedagógiai főiskola filozófiai tanszékére. Szerkesztőségünk ez alkalomból legmelegebb jókívánságait fejezi ki.

Az Amerikai Egyesült Államokban 1958-ban növekedett a vallásos könyvek iránti érdeklődés. A biblia még mindig a legkeresettebb könyv.

A Reformátusok Lapja érdekes cikksorozatot közölt Bottyán Jánosnak, a Református Egyház szerkesztőjének tollából, „Leghíresebb énekeskönyveink” címmel.

Beszédünk a Mindenhatóval

Az ima szerepe a vallások történetében.

A hit világában az ima olyan vallásos cselekedet, amelynek révén az ember kapcsolatot keres azzal a felsőbbrendű lényel, amelyben hisz s erre az ima mindenkor alkalmas hidat alkot. Sokféle imát ismerünk, minden imában egyben a hívó ember tiszteletadása is bennfoglaltatik. Még a buddizmusban is ismerik, amely ugyan nem ismeri el a közvetlen kapcsolatot lehetőségét Istennel; az ima azonban bizonyos vonatkozásban náluk is előfordul. Itt ez a magabaszállásnak különleges lelkiállapota, gondolatkoncentráció, amelyben az éber öntudat lassanként megszűnik és az emberek olyan empirikus fogalmakkal ki nem fejezhető állapotba kerülnek, amelyben saját létük fölé emelkednek és mintegy a minden szenvedéstől való megváltást élik át.

A primitív népek vallása.

Bátran megállapíthatjuk, hogy tulajdonképpen az ima az összes magasabb vallástípusok központi jelensége. Találón mondja Luther: „A hit nem más, mint ima.” Schleiermacher szerint: „Vallásosnak lenni és imádkozni azonos fogalmak.” A romantikusok közül Novalis így határozza meg: „Az ima a vallásban ugyanaz, mint a filozófiában a gondolkodás. A vallásos értelem épüget imádkozik, ahogy az agyvelő gondolkodik.”

Mindaz egyformán vonatkozik mindennemű vallásos imádkozásra. A primitív vallások legkezdetlegesebb formáiban is előfordul az ima. A primitív törzsek feljegyzései között sok imaszöveget találunk. Ilyenek a busmannok imái, akik azokban egy felsőbbrendű lényhez, Cagn-hoz fordulnak. Imáik szerint: „Cagn alkotott mindent és ezért így imádkozunk hozzá: óh Cagn, mindnyájan a Te igaz gyermekeid vagyunk. Nem látod-e hogy éhezünk? Adjál enni.” Hasonlóak a délafrikai kubusnégerek imái a „Hu-ve” nevű legmagasabb lényhez. Amikor a mezei hagyma beérik, rőzséből és száraz fűből tüzet gyújtanak; a törzs legöregebb embere fügefáról szakított ágat tart kezében és így imádkozik: „Atyám, Hozzád fordulok, adjál ételt és italt, hogy tovább élhesünk.” Hasonlóak a batakok, egyes indián törzsek és a középpázsiai mongoloid népek imái. Odaadásuk többnyire valamilyen vak személytelen Hatalomnak, mintegy a Sorsnak szól. A Sorshoz azonban tulajdonképpen nem lehet imádkozni, csak babonával fordulni. Az igazi ima mindig Isten személyének szól. Az Istenbe vetett hit imáit, amelyek a vallástörténetben előfordulnak, legjobban úgy lehet osztályozni, ahogy azt Friedrich Heiler „Az ima” című úttörő monográfiájában találjuk: 1./ naív ima, 2./ profétikus ima, 3./ misztikus ima, 4./ liturgikus ima.

Az imák alapját a naív ima képezi. Az emberek önként tárják Isten elé kívánságukat és bajukban hozzá fordulnak. A vallás magasabbrendű fokozatában már kifejezésre jut a vágy az istenség után, annak felajánlják magukat, mivel ez nyújt számukra biztonságot az életben és a halálban.

Heiler alapvető munkájában a második, magasabbrendű fokozatot profétikus imatípusnak nevezi. E kifejezést nem választotta meg szerencsésen, mivel nem azt érti alatta, hogy az ima maga profétikus, hanem azt, hogy az a profétikus, így főleg a bibliai vallásokban fordul elő. A profétikus ima tartalma az embernek tökéletességre irányuló vágya, az elkövetett bűnök és tisztátalanságok miatti bánata és féltelme, arra képtelen volta, hogy Isten parancsait kövesse és kérése olyan erő elnyerésére, amellyel Isten akaratát teljesítheti, s mintegy közelebb juthat Istenéhez. A profétikus ima abban különbözik a naív imá-

tól, hogy nagyobb a szellemi tartalma.

Az ima harmadik típusa a misztikus ima, vagyis az olyan ima, amely a misztikum világában szerepel. Minden misztikum azzal jellemezhető, hogy abban az istenség személytelenebbül jelentkezik és az üdvösséget a léleknek az istenségbe történő maradéktalan felolvadásában és ezzel a tulajdonképeni egyéniség megszűnésében látja. Az ima itt tehát mintegy a lélek gyakorlatává változik, amellyel az emberi lélek a földi élet szűk határaitól szellemi szférákba emelkedhetik fel és ezáltal magát — érzékszervek és értelem által fel nem fogható módon — Isten jelenlétéhez köti. A misztikus irodalomban az „elevatio mentis ad deum” elérésére részletesen megfogalmazott utasításokat és sémákat találunk. Bizonyos főbb vonások minden típusnál és vallásban előfordulnak. A katolikus misztikus irodalomban három útról, illetve fokozatról beszélnek, amelyek egymásután következnek. Az első a *via purgativa*, ahogy neve is jelzi — a tisztító stádium, amelyben a lélek a gonosz bűnök világától és annak kísértéseitől válik meg. A második stádiumot *via illuminativa* néven ismerik, itt a lelket mindinkább átvilágítja Isten akarata, azért imádkozunk, hogy akaratunk teljesen egybeesék Isten akaratával. Ezzel az ember eléri a harmadik stádiumot, a *via unitativa* fokozatát, amelyben átéljük az Istennel való egyesülést, ami csak az extázis magasztos pillanataiban lehetséges. Ezt az állapotot nemcsak a katolicizmus ismeri; így Gerhard Tersteegen, Luther tanának legnagyobb misztikusa egyik zsoltárában ezt énekli: „Elmerülök Benned, én Benned és Te énbennem. Óh szerelmem, hamvadjon el mindaz, ami bennünket elválaszt, hogy egybeolvadhassunk. Tűnjek el egészen, hogy csak Téged láthassalak és csak Terád találjalak.”

Az összes misztikus leírások közül a legismertebbet, az 1582-ben elhalálozott ávilai szent Teréz „El Castillo Interior” (A lélek vára) című könyvében találjuk. Négy fokozatot különböztet meg: a meghiggadás, az egyesülés, az elragadtatás és a lelki frigy fokozatait.

Az utolsó fokozatot erős aktivitás jellemzi. Erről szent Teréz a következőket írja: „Azon csodálkozom legjobban, hogy azt a bánatot és nyugtalanságot, amelyet a lelkek azért éreztek, mert nem tudtak meghalni és Uruk jelenlétét élvezni, most felváltja az az éppannyira hő vágy, hogy Neki szolgáljanak, az Ő dicsőségét hirdessék és más embereken minden erejükkel segítsenek.” Hogy végül a buddizmus miszticizmusát is említsük, az — legalább is a

déli Hinayana-buddizmusban — személytelen, sőt ateista, úgyhogy itt már nem beszélhetünk tulajdonképeni imáról. Ezt helyettesíti a buddistáknak önmagukban való elmerülése, a lélek felfokozott meditációs állapota, amelyben az egyéniség, minden örömeivel és bánatával együtt, tulajdonképpen már túlhaladott álláspont.

Az istentiszteleti ima.

Végül még az ima negyedik változatát, a liturgikus imát kell megemlítenünk. Eredetileg ez is a spontán imából fejlődött ki, azt azonban szertartásilag rögzítették és beiktatták a fennálló vallásgyakorlatba. A vallásgyakorlatot mindig ugyanúgy kell elvégezni; a hozzáfűződő kísérőszavak sem változnak.

Az ima szövegének rögzítése természetesen az imaélet tartalmi gazdagságát erősen csökkentheti, ez azonban nem következik be szükségszerűen. Az ember lelki szükségleteit szertartásilag megszabott imaformákban is kiélheti és sok ember számára nagy segítséget jelent, ha vágyait pusztán sóhajok és egyhangú ismételtetések helyett ily módon kifejezheti, mert másként nem volna képes kérését szavakba önteni. Sőt a gyakorlat azt mutatja, hogy szertartásilag megszabott imaformák a személyes imaélet serkentésére is alkalmasak. Itt azonban az elfajulás veszélye is fennáll, az imák könnyen varázsszavakká válhatnak, amelyeket csak szavakat mormolva ismételnék. Az ilyen szertartásilag megszabott imák legnagyobb elfajulásával a buddista Tibetben találkozunk; itt az imákat papírszeletekre írják és karókra aggatják, hogy azokat a szél lebegtesse; vagy imamalmokba helyezik őket, amelyekből a szeleteket egymásután kihúzzák. Ha a szeletet a szél meglebegteti, úgy azt vélik, hogy az ima magától szólalt meg. Itt tehát az ima varázslatos hatású erővé változott és ezzel elvesztette tulajdonképeni értelmét.

Ezek tehát az elfajult imaformák. Az igazi ima előfeltétele mindig az élő Istenbe vetett hit, aki maga is szól hozzánk és akihez szólhatunk, az ima tehát egy személyhez kötött cselekedet konkrét „hozzád” és „tőled” vonatkozásban. Soraimat a Heiler monográfiájában található imameghatározással zárom: „Az imaélmény belső szerkezete három mozzanattól áll: az egy élő Isten személyébe vetett hitünkben, az Isten valóságos közvetlen jelenlétébe vetett hitünkben és abból a drámai érintkezésből, amelybe a mindenütt jelenlévőnek átérzett Istennel lépünk.

Az ima a hívó eleven érintkezése a személyes és jelenlévőnek átérzett Istennel, olyan érintkezés, amely az a ember mint társalány érintkezési formáinak jegyeit is magán viseli.

Prof. HANS JOACHIM SCHOEPS.

A Sarló és Kalapács Olaszországban

(folytatás a 2. oldalról)

torították fel. Nem is annyira a kommunista szavazatok kismérvű növekedése, hanem inkább Lauro dúsgazdag nápolyi hajógyáros monarchista pártjának bukása. Eddig a monarchista szavazatok egyharmadrészét a legalsóbb néprétegek, a délolasz városok nyomorvedeiben lakók szolgáltatták, akik a Lauro által ígért királytól várták sorsuk jobbfordulását. A munkanélküliek, időszaki munkások és analfabéták nyomorlégója most úgylátszik kisiklott a monarchisták kezéből. Az olasz kommunista párt viszont kész őket tárt karokkal keblére ölelni.

Az életszínvonal emelkedése mint negatívum.

Az olaszországi politika egyik paradoxonja, hogy Délolaszországban a szélsőséges jelszavak vonzereje éppen ott fokozódik, ahol a lakosság a magasabb életszínvonal felé halad. Ilyen szempontból éppen a nyomorból a szegénységbe vezető átmeneti szakasz a legveszélyesebb, amikor még nem eszmélnek rá a vál-

tozásra, azonban már reagálnak s az igények növekedésével a sanyarú sorsba való beletörődés állapotát a forrongás és nyugtalanság állapota váltja fel. Evés közben jön meg az étvágy, s így a szélsőbalpropagandája nem az élet teljes mélypontján tengődő „bracciantira” van hatással, hanem sokkal inkább a nap-számossorsból kiemelkedett kisparasztra. Délolaszország feltárása éppen ezért nemcsak gazdasági és szociális kérdés, hanem épüget igen mélyreható pszichológiai probléma is. Az eközben felmerülő kockázatok azonban nem indokolhatják a Dél elhanyagolását, hanem amellettszólnak, hogy fokozott erővel kell javítani Dél Európa e szociális hiányterületének helyzetét. Arra kell törekedni, hogy az évszázadokon át oly borzalmasan elhanyagolt vidék mostani átmeneti szakasza, mintegy lappangási időszaka, minél rövidebb ideig tartson. Arra kell törekedni, hogy e helyen a lelki bizonytalanságot és politikai ingadozást a lehető leggyorsabban belsőleg és külsőleg stabil állapot váltsa fel.

WOLFGANG HÖPKER.

Múzeumok művészete

1910-ben, egy tavaszi délutánon az orosz Vaszillij Kandinszkij, akiben nem is annyira a festőt, mint az új festészet évtizedes mozgalmának és elméletének nagy értőjét és kísérletezőjét becsüljük, hazaérkezett a müncheni lakására, és a képet, amit napközben festett, felakasztotta a falra. Azután kezdetmosott, újra a képe elé állt, hogy jobban megnézzék az aznapi munkáját, s — leírása szerint különös élményben volt része: a festménynek „belső sugárzása” volt az alkonyi megvilágításban, értelme azonban nem. Ugyanis fordítva volt felakasztva. Másnap reggel újból megnézte a képet, de így tudatosan, ha fordítva is, felismerte az alakokat, amelyek korántsem voltak olyan hatással rá, mint a maguk értelmetlenségében. „A tárgyak ártnak a festészetemnek” — írta a felfedezésről, s néhány éven belül egész sora nyílt Münchenben az olyan kiállításoknak, amelyek Paul Klee, Macke, Marc naturalizmust tagadó képein hiába keresnénk még csak a hagyományos impresszionista megoldásokat is, amelyekre a tér visszaszerzésével, egy plasztikusabb, erőteljesebben megszerkesztett világgal és a tematika anekdotikus kezelésének felszámolásával a javvisták replikáltak. A korai expresszionizmust Van Gogh, a kubizmust Cézanne intonálta, mindehhez azonnal akadtak rögtönzött esztéták is, mint Apollinaire, akinek életműve szerencsére jóval felülmúlja a festészetről való elképzelésének értékét, vagy mint André Breton, Tristan Tzara, akik a világháború alatt a szürrealizmus élére álltak. A pikúrának új kifejezőeszközeiért küzdő, hőstes, kalandos nagy forradalma — amelynek ismeretése és analízise felülmúlja egy újságciikket keretét —, úgyszólván minden jelentős európai festő ecsetjét több-kevesebb időre lekötötte.

A múlt század utolsó évtizedeiben kezdődő nagy átalakulások és kísérletezések minden művészetre jellemzőek, megtermékenyítették a költészetet, megsokszorozták a lehetőségeit és az eszközeit, de az eredményeket kísérő melléktermékek ma már könyvtárakban porosodnak felvágatlan, rövidéletű folyóiratok lapjain, s ma már születése pillanatában halálra van ítélve az olyan vers, muzsika, amelyik idejétmúlt, átmeneti és fejlődésképtelen irányzatokhoz próbálja odakötni magát. A film költséges műfaj, ahol kalkulálni kell a közönség igényével is, néhány év alatt kinötte Bunuel, Chomette, Eggeing, Man Ray, Picabia és René Clair kísérleteit, a Költő vére Cocteau-film bemutatóján pedig a pénzt visszakövetelő közönség összetörte a mozi és elverte a személyzetet. Kegyelettel és a kuriózumnak kijáró érdeklődéssel zárandokolunk el ma a film-múzeumokba megnézni ezeket az alkotásokat, a „tisztá filmet”, amit ma azonban egyáltalán nem vagy egészen elvétve gyártanak. A vászon és a festék azonban nem olyan költséges. A képzőművészetek sajátos jellege, a körülötte tölte szobok, rossz prókátorok, a reklám, s az a néhány életműjük logikája által vezetett idős és megbízható mester példája lehetővé tette, hogy a nagyközönség értetlensége, ellenében ellenére évtizedeken keresztül egész máig éljenek, előjelcserékkel fejlődjenek és variálódjanak ugyanazok a rögeszmék, amelyek a század elején főleg német és szláv eredetű s inkább teoretikus, mint ecsetet jól forgató festőknek azt az illuziót tudták nyújtani, hogy aerodinamikai ábrázolatokkal és Rorschach-féle tesztekhez hasonló színfoltjaikkal kifejezik a modern idöket. Nyugat képzőművészeti életét valósággal egyeduralják a legjelentősebb párizsi, new-yorki galériák, folyóiratok és nagydíjak által biztatott és úgynevezett avantgardista, valójában azonban konzervatív és igénytelen képzőművészeti törekvések, a fúj, égetett, ragasztott, homokkal festett szürrealista irány-

zatoktól az új, Amerikából exportált neo-expresszionista jellegű tasizmusig, amelyek a tiszteletreméltó vállalkozókedv és bátor útkeresés ellenére már a születésük pillanatában magukban hordják a hiábavalóságukat és impotenciájukat, s amelyekről taláiban jegyezte meg legutóbb Chirico, hogy „olyanok, mint azok az asszonyok, akik elveszítették a szépségüket, de hogy megőrizték mégis a bájukat, intellektualizálják magukat.”

Az idő és a valóság felmondta a szerződést: megfogalmazásuknak absztrakt módszere ebben a pillanatban már főleg kínos, erőltetett spekuláció, amelynek ellentmondásai folytán nincs fejlődése és kültása. A művész tudatos eszközökkel azon munkálkodik, hogy a tudatalattit megközelítse és a megincicsak tudatos szemlélőnek ezt előállítsa. A brüsszeli világkiállítás amerikai pavilonjában láthattunk például egy képet amelynek a címe New-York, s a fekete vásznon csak két keresztbehúzott fekete csík látható. Természetes, hogy ilyen öntörvényű művészi kifejezést nem tudunk autentikusnak elfogadni, előfordulhat például az, hogy olvasmányainknál, neveltetésünknel és asszociációnknál fogva nem kettő, hanem három fehér csík jelenti számunkra New-Yorkot, ha egyáltalán fehér csíkban óhajtjuk kifejezve látni az amerikai városokat. Ma nem lehet komolyan venni az olyan felelőtlen módszert, amely csak kiindulási pontot ad a műélvezőnek, de nem törődik vele, hogy az hova jut el. A művésznak határozott, lemérhető, s legalábbis részlegesen realizálható dolgokat kell hordania magában, mert enélkül nincs művészet, s erre egyedül a valóság alkalmas, amely a festőt festővé tette, amely az első festő első ecsetvonása óta összefonódott a művészetekkel, hogy évezredekre tárgyul szolgáljon az ember kozmoszból való kivágyakozásának. Az alkotás társadalmi jelentőség, a mű társadalmi tett, amelyben a tudatalatti egybe kell eszen az ember mai törekvéseinek összevetőivel, és szem előtt kell ugyanakkor tartania a közönség befogadóképességének határait is. Például kinek jutna eszébe Salvador Dalinak a világkiállításán látható Szent Antal megkísértése című képe előtt, hogy ennek a mondánivalója nem más, mint Heisenberg amerikai fizikus egyenletének kifejezése, tekintve, hogy Dali számára csak a Marcusplan-féle állandó, az Einstein jénysébségi képlet és az atomfénny átmerőjének összevonása biztosítja az anyag egységet.

Anélkül, hogy az absztrakció, Picasso, Klee, Miro zsenije ellenében állítanánk azokat a művészeket, akik figuratívak maradtak az absztrakt művészet évtizedeiben is, — az új művészet nem figuratív vagy nem-figuratív kérdés! — mint Segonzac, Dufresine, Leguelt, Oudot, vagy akik időnként visszatértek a valóság többé-kevésbé realizálható ábrázolásához, mint Picasso, és akiknek életműve áttitatódott ugyan absztrakt megoldásokkal (Jacques Vil-

A Reformátusok Lapja közli a négy egyházkerület püspökének körlevelét valamennyi gyülekezethez, melyben a béke ügyével kapcsolatos önvizsgálatra, könyörgésre és harcra hívják fel a híveket; ugyanakkor a vezércikket Györy Elemér püspök írta „A jövő a béke emberé” címmel. Hányadszor fordulnak hamis magyarázattal a Szentírásnak ezekhez az Igéhez az otthoni vezetők, a jó Isten tudja megmondani csak. — Sem a cikk, sem a körlevél nem érdemli meg, hogy belőle akár egy sort is idézzünk, vagy a továbbiakban foglalkozunk vele.

A kelet-németországi evangéliumi egyházak gyűlése arra hívta fel a tagjait, hogy ezentúl

lon, Séverini, Manessier, Brancusi, Lipschitz, Zadkine, stb.), de felelősséget, igényességet mutat, mégis nyugodtan mondhatjuk, hogy az a festészet, amely mintegy tizenöt éve készülődik, amely elveivel, koncepciójával mindinkább kezdi megérdemelni, hogy az új európai festészetnek nevezzük, mégis csak a figuratívak portáján kereshető. Témaválasztása és módszere kifejezi a má, az ember izgalmait, remény-ségeit és aggodalmait, s nagy szerepet tulajdonít a művészet grammatikájának, a rajznak és a festésnek. Az absztrakció eredményeinek felhasználása és aszkézisának elvetése, rosszul-emésztett fizikai törvények cselekménytelen, tárgyaltalan és geometrikus, színes felületei helyett berendezése egy rétorikusabb, bensőségesebb világnak, amelyben az „optikus érzélem” a primátus szerep, nem hagyja veszni azt a nagy metafizikai erőt, amelyre ebben a században csak az absztrakció volt képes szert tenni, s ugyanakkor őzi, vagy részlegesen és mindenké számára jelfoghatóan a valóságot, ezt a csodát, kimeríthetlent, amelyben nincs két egyforma arc és két egyforma pillanat. Héllion, Lorjou, Constantin Atlan, vagy a Hieronymus Bosch világát felidéző orosz Mané Katz, Pignon nem akarja elszakítani a részletelelet élő, a mindemből kimaradó mai embertől a természetet, a technika előrehaladottságára hivatkozva. A modern festészet legnagyobb alakjaihoz nyúlik vissza segítségért a flamand Gromaire, s Bout-sot Matisse-t vallja mestének. André Marchand a David és Garnier-galériában tartott kiállításán Van Gogh-öt és Cézanne-t idézi meg, hangsúlyozva az aix-i mester főtörök-vését: a totalitás megragadását és egy harmonikus, időálló festészet megteremtését, mint amilyen a „múzeumok festésze”. A fiatal Bernard Buffet Courbet, Rembrandt és újabban Delacroix romantikájából látszik tanulni, s csak a legismertebbek közül említsük még meg a metafizikus Lurcat-t, a Juan Gris utját járó spanyol Borst, Carzout és az eléggé eklektikus Desnoyer-t.

Az absztrakció ma legalább annyira elviselhetelen, unalmas, mint a század elején a hagyományos akadémikus stílus, amelynek reakciójaképpen kivirágzott, s bár a mai ember vizuális kultúrája meglepően sokat fejlődött, az absztrakció mégsem tud bennünk egy olyan belső igényt indukálni, amely még huzamosabb időre biztosítaná a létfeltételeit. Jellemző, hogy mind elterjedtebb és népszerűbb lesz a mindennapi életben, mint dekoráció: már az Amerikában elhúnyt magyar Moholy-Nagy felhívta arra a figyelmet, hogy a modern formáknak be kell hatolniuk a lakberendezésekbe, bútorgyártásba és díszítő elemekbe, a „klinikai-stílus” helyettesítésére. Párizsban például újabban néhány absztrakt festő frizsidereket illusztrál. Az új „műhely” pedig a legtekintélyesebb kritikusok támogatják, mint a műtörténész Rey, Zahar, Claude-Roger Marx, a napisajtóban Raymond Charmet, anélkül, hogy esztétizálásba zavarják a festészetet, amelynek magának kell eljutnia a katarzisához, hogy erővonala lehessen újból az emberiség előremutató törekvéseinek. CSERNUS AKOS

ne zárják ki a konfirmációi oktatásból azokat a fiatalokat, akik előkészülnek az avatásra. Az egyházaktól „könyörülettel teljes lelki-gondozást” kérnek a fiatalok számára és javasolják, hogy azoknak, akik az ifjúsági avatáson résztvettek, nyújtsanak lehetőséget arra, hogy, ha rendszeresen részt vesznek az egyházi életben, egy év után felvegyék őket az egyház hitvalló tagjai közé.

„Az ifjúsági avatás és a konfirmáció nem egyeztethető össze egymással, — mondotta Dibelius német püspök, — a templomajtó azonban nyitva áll minden fiatal számára, aki tétovázó magatartás alapján az avatást elfogadta.”

Keresztyénség a Szovjetúnióban

Az orosz fiatalság az utóbbi időben újra kezd templomba járni. Utazók híresztelése, hogy a gyülekezeteket csak idősebb korosztályok látogatják, sohasem fedték a valóságot. Könnyen tévedhetünk, ha az orosz tömegek átlagos életkorát akarjuk meghatározni, különösen télen, amikor téli ruházatban jelennek meg. Hétköznapokon pedig egész más képet kapunk a gyülekezetekről, mint vasárnapokon vagy a nagy szentek ünnepein. Az októberi forradalom után, legalábbis a nagyvárosokban, az orosz egyháznak alig volt befolyása a fiatalabb nemzedékre és az értelmiségiekre. Az orosz egyház ereje az egyszerű, istenfélő emberek körében nyilvánult meg, akik megmaradtak középkorias gondolatvilágukban.

A városokban a vallásos gyülekezeteket ma túlnyomórészt értelmiségi körökhöz tartozó fiatal férjes asszonyok látogatják. Az új papi nemzedék most van keletkezésben. A régi nemzedék az egyházat átvezette a sötétség korszakán. Alexis, a jelenlegi pátriárka már 80 évnél idősebb és az 1918 előtt végzett papnemzedék is már jócskán túl van 60-ik életévén. A teljes férfikorban levők közül csak igen kevesen kaptak rendszeres teológiai oktatást. Azok, akik az 1920-tól 1940-ig tartó vallásüldözés idején léptek papi pályára, mind hősök voltak; ezek között is akadnak gondolkodók. A szellemi irányításhoz azonban most az egyháznak a fiatalabb nemzedékre van szüksége.

1946-ban az egyháznak megengedték, hogy papnevelés céljaira megnyissa teológiai fakultásait, ezekre azonban csak azokat a jelölteket vehetik fel, akik a tíz évig tartó állami iskolai oktatást sikerrrel elvégezték. Ezután négy évig tanulnak teológiát, a leghatékosabb hallgatók pedig két teológiai akadémián még négy évi oktatásban részesülnek. Ez komoly törekvést jelent olyan irányban, hogy képzett papokat neveljenek.

A nyolc éves tanulmányokat elvégzett teológusok első csoportja három éve került ki és fontos pozíciókat tölt be. Ez a két-három első fecske új életet öntött az egyházba, az idegek azonban még nem léphettek ezzel az új nemzedékkel olyan kapcsolatba, hogy megállapíthassák annak igazi értékét.

E fiatalok között néhány igen figyelemreméltó egyéniséggel találkoztunk. Az odesszai pátriárkális kolostornamesztnikja (házfőnöke), Ljehno barát, 25 éves. Pimen Hmeleovszkoj barát, a zagorszki „Szentháromság” kolostor „namesztnik”-a 34 éves. Szent Szergej alapította ezt a kolostort, amely kétségtelenül központja Közép és Északoroszország vallásos életének. Az említett házfőnök igen fontos helyet tölt be egyrészt a pátriárkával, másrészt a Zagorszkba érkező zarándokok tömegével fenntartott, valamint a magában a kolostorban elhelyezett „Moszkvai Teológiai Akadémiá”-hoz fűződő kapcsolatai révén. Pimen barát modern gondolkozású fiatalember, aki a keleti szerzetesek hosszú haját és hosszú szakállát viseli. Egészen angolos humorérzéke van és élénk szellemi képességeinek köszönheti, hogy az angol nyelvet megtanulta, anélkül hogy oktatásban részesült volna. Bármely londoni vagy más nyugati értelmiségi körben is megállaná helyét. A kolostorban szigorú fegyelmet tart fenn.

Olyan ember, akivel együtt lehet imádkozni vagy nevetni. A kolostorban Péter és Zihon barátok a segédei. Az első csaknem 80 éves, északoroszországi parasztcsaládból származik; az utóbbi fiatalember. Asztrahán területen teherkocsit vezetett, mielőtt a szerzetesi pályára lépett volna. Mindketten azt a régi szerzetesípust képviselik, amelyet Zozsima barát személyesít meg Dosztojevszkijnek „Karamazov testvérek” című könyvében. Sokat imádkoznak és keveset beszélnek, azonban igen szívesen fogadják a látogató vendégeket. Hármas

csoportjuk láthatólag a régi és új felfogás teljes harmóniáját tükrözi vissza.

Ezek a fiatal papok vagy a két teológiai akadémia tanárai nem igen olvashatták el mindazokat a könyveket, amelyek ismerete Nyugaton a teológiai karok hallgatói számára kötelező, azonban sok hasonló következtetésre jutottak és elzártáguk ellenére az ökumenikus mozgalomról is van képük.

Ezek mind igen érdekes fejlemények, kérdés azonban, hogy lesz-e kihatásuk a Szovjetunió mai vagy jövő életére. Az orosz egyház befolyása és magabiztos fellépése mindenestre szabályos fejlődést mutat, amióta 16 évvel ezelőtt újra kilépett katakombaéletéből.

Oroszországban nincs vallásokkal kapcsolatos statisztika, kivéve a baptistákra vonatkozóan. Az ortodox egyház buzgó híveinek számát a hívőknek eladott gyertyák számából próbálják kiszámítani. Az egyház minden buzgó híve hetenként ugyanis bizonyos számú gyertyát vásárol. Azt hiszem, helyes lehet az a megállapítás, hogy az, aki a mai viszonyok között minden héten elég jelentős összeget költ gyertyára, gyakorló görögkeleti hívőnek tekinthető. Ilyen számításal 25-30 millióra becsülik az ortodox egyház buzgó tagjainak számát. Ezenfelül van 3 millió baptista, ismeretlen azonban az orosz „óhitűek” száma, továbbá az Ész- és Lettországból élő luteránusoké, a Litvániaiban és más nyugati részeken élő római katolikusoké, valamint Grúziában és Örményországban a nemzeti egyházakhoz tartozók száma. Azt hisszük, hogy a Szovjetúnióban legalább 30 millióra becsülhető a hívők száma, akik a különböző keresztyén egyházak kötelékébe tartoznak. A Szovjetunió összlakosságának száma körülbelül 200 millió, s ebből 7 millió kommunista párttag. *Az a korszak régen letűnt, amikor a Szovjetúnióban a marxizmus még heves viták tárgya volt. Az emberek ma már nem is beszélnek róla.* Valószínű, hogy a szocializmust még eszménynek tartják ugyan, azonban az ideológia már nem érdekli őket. A Komszomol már nem az a terület, amelyből fiatal marxisták sarjadnak ki. A kommunista párt a törtető fiatalok köréből még toboroz híveket, azonban már nem veti alá őket komoly ideológiai vizsgálatnak. A mai pártvezetők még megrögzött marxisták, utódaik azonban már valószínűleg nem lesznek ugyanolyanok, mint ők. A rendszernek tehát mindjobban az orosz hazafias érzésre kell támaszkodnia s már kevésbé az ideológiára. Az orosz hazafiaság felidézésével viszont az egyházzal is számolni kell. Akik nem tartoznak az egyház kötelékébe és nem marxisták, azok nem élnek szellemi életet. Ma ezek vannak többségben.

Ha a szovjeturalom alatti keresztyénség sorsát összehasonlíthatnánk az ősegyház fejlődésével a római császárság idején, úgy a jelenlegi helyzet a III. századbéli helyzetnek felelhetne meg, amikor az egyház a viszontagságok folytán megedződve, mint az aktív kisebbség vallása, biztos pozíciót vívott ki magának, azonban még nem jutott el addig, hogy szerepe lehetne az események irányításában. Vajon megéri-e a mai fiatalok egy új Konstantin megjelenését? Noha Moszkva keze van abban a fokozódó nyomásban, amely most Keletnémetországban az egyházra nehezedik, meggondolandó, hogy Oroszország mégsem Németország. A Kreml most is támogatja ugyan az ateista propagandát, Oroszországban azonban az ateizmus már elvesztette méregfogát.

JOHN LAWRENCE.

(E cikk írója Moszkvában a brit követség sajtóattaséja volt. Ő volt a Christian Frontier Council által kiadott „Frontier” című képes folyóirat igazgatója.)

(Réforme)

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent 1959. április hó 10.-i ülésén töltötte be titkos szavazással megüresedett tisztségét. Lelkeszi elnökké a lemondott Bereczky Albert püspök helyébe Győry Elemér dunántúli püspököt választották, lelkeszi alelnökké pedig Szamosközi István dunamelléki püspököt. A szintén megüresedett egyik lelkeszi jegyzői tisztséget Farkas József egyházkerületi főjegyzővel töltötték be. Konventi rendes bírósági tagok lettek: Szamosközi István és dr. Kathona Géza esperes, pótbíró: Pösze Lajos, debreceni református gimnáziumi igazgató, egyházmegyei gondnok. A konvent új jogtanácsosa: dr. Jáky Gyula egyházmegyei gondnok. — A konvent a továbbiakban jóváhagyta elnökségének intézkedéseit, többek között Rigó István, Papp János, Tóth Károly és dr. Nagy Endre, a konventi iroda osztályvezetőinek megbízatását, valamint az elnökség hozzájárulását a prágai Comenius fakultás tanári karának ahhoz a határozatához, amellyel Huszti Kálmán lelkeszt, a konventi iroda volt külügyi osztályvezetőjét doktorandusává fogadja. Tudomásul vette a konvent ugyan csak a külügyi főtitkári tisztségnek, melyet eddig Muraközy Gyula töltött be, a nagyobb arányú racionalizálásra való tekintettel való megszüntetését. Megválasztotta egyetemes konventi tanácsossá Dusicza Ferencet, megerősítette Kádár Imre volt theol. tanár reaktíválását és Békefi Benő theol. tanár Debrecenből Budapestre helyezését, Varga Zsigmond J.-nak dékánná, Pákozdy László Márton prodékánná, Tóth Kálmánnak és Bucsay Mihálynak, a budapesti teológia őstestamentumi, ill. egyháztörténeti tanszékére való megválasztását.

jőjjetek

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Kiadja az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Áron, Tóth Miklós, Tüski István.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.

Kéziratokat nem őrünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 8,— sh., Argentína: 20 peso, Ausztrália: 10,— sh., Ausztria: 30,— Sch., Belgium és Luxemburg: 50,— fr., Franciaország: 400,— fr., Hollandia: 4,— gld., Németország: 4,— DM., Svájc: 5,— fr., Svédország: 6,— Kr. Uruguay: 3,50 peso.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., London, W. 6. ● Argentína és Uruguay: C. A. Besenyi, Obligado 1155, Adrogué F.C.N.G.R., Prov. Buenos Aires. ● Ausztrália: Domahidy András, 142, Townsend Rd., Subiaco, W. A. ● Ausztria: Vér Zoltán, Wien, XVII. Hernalsner Hauptstr. 93. Skandinávia: Heim. ● Belgium: Galgóczy Károly, 51, rue Marie-Henriette, Bruxelles. ● Franciaország: Societé Balaton, 12, Rue de la Grange-Batelière, Paris IXe. ● Hollandia: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk száma: 316430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht. ● Svájc: Szabó, Mittlerstr. 24, Basel. Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.